

Regionale verkiezingen 2009 : aandachtspunten voor de vrije beroepen april 2009

FVIB verenigt als enige Vlaamse interprofessionele koepelfederatie de individuele beroepsbeoefenaars en hun organisaties uit de juridische, medische, economische, bouwkundige en intellectuele dienstensector¹.

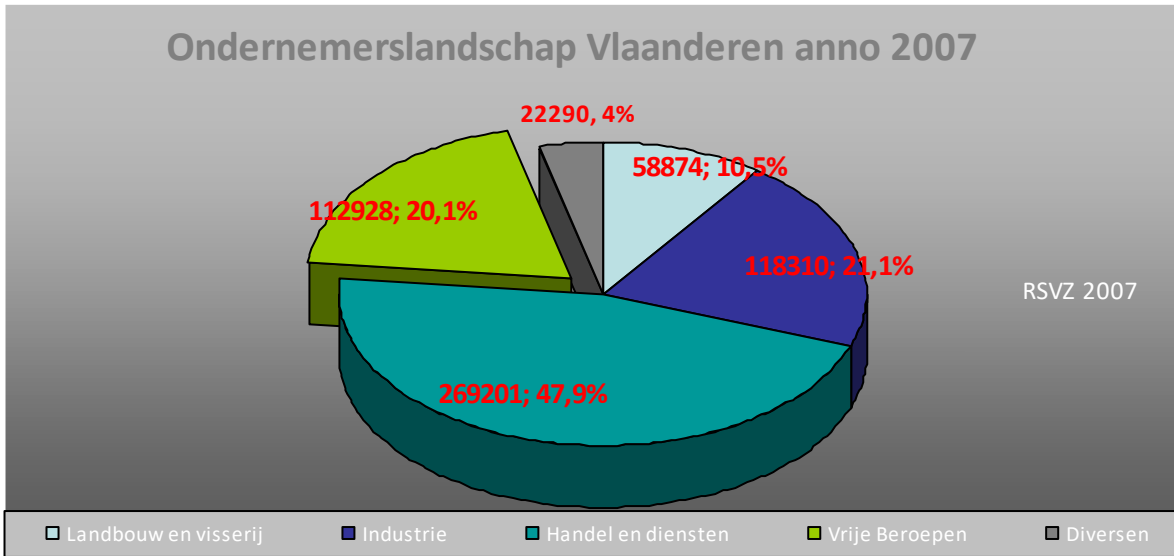
Vrije en intellectuele beroepsbeoefenaars onderscheiden zich van andere zelfstandige ondernemers door hun specificiteit. Deze beroepsbeoefenaars dragen een maatschappelijke verantwoordelijkheid en waken over het algemene belang. Maar door ook hun onafhankelijkheid, deontologische verplichtingen, hun vertrouwensrelatie met hun cliënt/patiënt, hun dienstverlenende opdracht onderscheiden ze zich van de andere zelfstandige ondernemers. Vrije beroepen vervullen sleutelposities in het maatschappelijk verkeer, zowel in juridische, economische, medische als in bouwkundige sectoren. Ze vormen tezelfdertijd een brug tussen overheid en burger. Dit verklaart de bijzondere aandacht die deze sector opeist in het algemeen en ondernemingsbeleid.

Het Vrije Beroep in cijfers

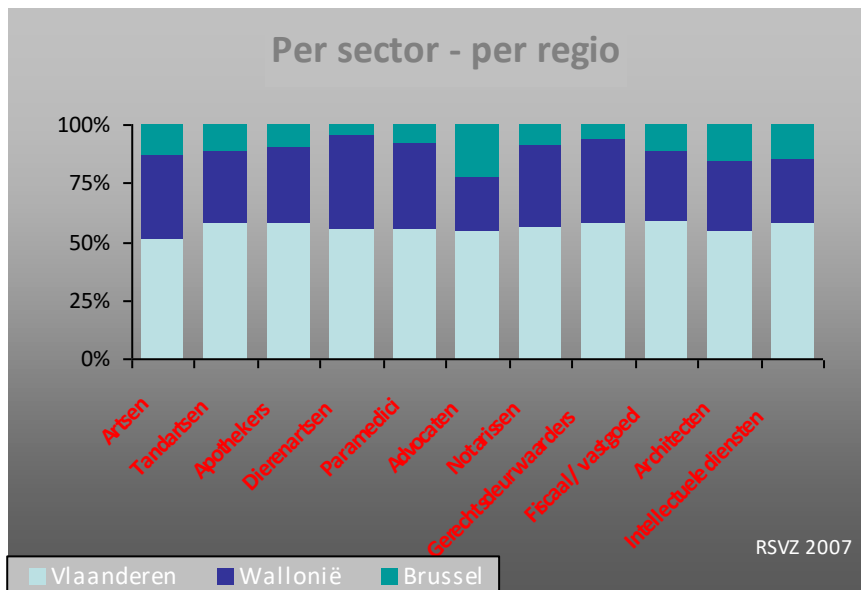
Cijfermatig kunnen we vandaag alvast niet meer om de sector van het vrije beroep heen en dat geldt zeker voor Vlaanderen.² Het afgelopen decennium is het ondernemerslandschap grondig door elkaar geschud. Het vrije beroep heeft in het Vlaams Gewest een meer dan representatief aandeel in de zelfstandigensector. Een op vijf (20,1%) van alle Vlaamse zelfstandigen – of 112.928 – is vandaag een beoefenaar van een vrij beroep (op een totaal van 561.603). Tien jaar geleden was dat nog 15,7%.

¹ 18 beroepsorganisaties werken samen met FVIB : de Algemene Pharmaceutische Bond (APB), de Associatie van Interieurarchitecten van België (AInB), nederlandsstalige orde van advocaten van de balie te Brussel, Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF), Belgische Kamer van Vertalers, Tolken en Filologen (BKVTF), de Belgische Vereniging van Tuin- en Landschapsarchitecten (BVTL), Instituut der Bedrijfsrevisoren (IBR), Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten (IAB) de Intérêts Vétérinaires/Dierenartsenbelangen (IV/DB), het Nationaal Architectenverbond (NAV), de Koninklijke Confederatie der Landmeters-Experten (KCLE), Beroepsvereniging voor Conservators-Restaurateurs van Kunstvoorwerpen (BRK-APROA), de Koninklijke Federatie van het Belgische Notariaat (KFBN), de Nationale Kamer der Gerechtsdeurwaarders, het Nationaal Verbond der Katholieke Vlaamse Verpleegkundigen en Vroedvrouwen (NVKVV), Kinesitherapeutenkartel (KKartel), het Verbond der Vlaamse Tandartsen (VVT), het Vlaams Artsensyndicaat (VAS)

² De vernoemde cijfers, tenzij anders vermeld, komen uit de *FVIB Polsslag 2007*, een uitgave van FVIB, de Federatie voor Vrije en Intellectuele Beroepen waarin de meest recente statistische gegevens van vrije en intellectuele beroepen gebundeld worden o.b.v. cijfers van het RSZ en het RSVZ.

Bovendien boomt de sector. In vergelijking met 1997 telt het vrije beroep in Vlaanderen bijna 50% meer beroepsbeoefenaars, vrijwel het driedubbel van de stijging van alle zelfstandigen samen (16,7%). Niet alleen Vlaanderen is verantwoordelijk voor deze bloei, ook Brussel kan een mooie stijging op zijn naam zetten (+ 31,7%).

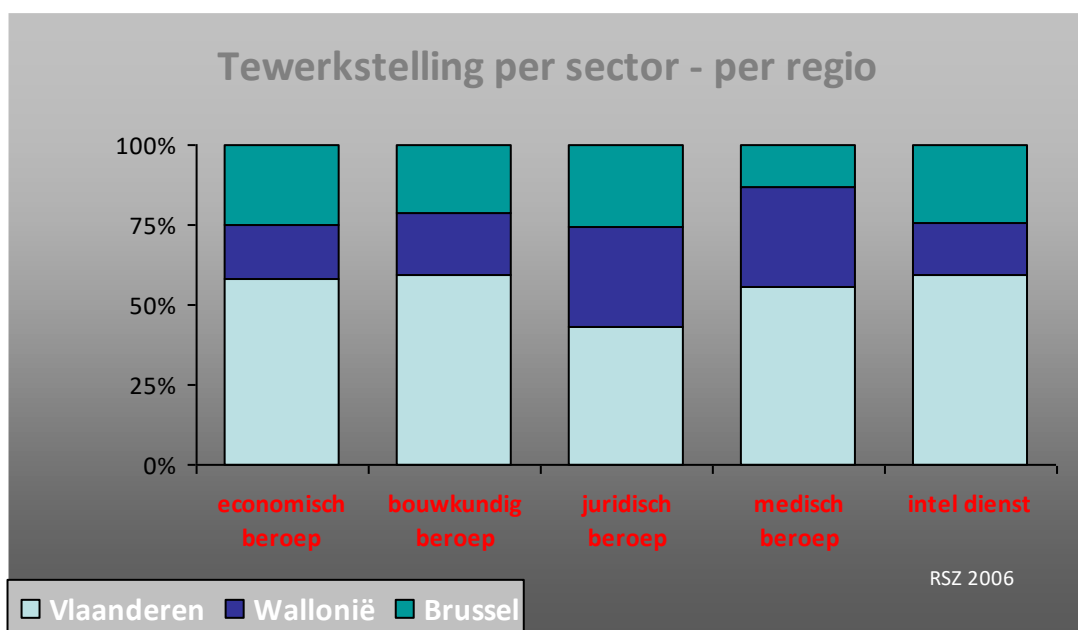

Het is niet overdreven te stellen dat het vrije beroep vooral een Vlaams beroep is. Bijna zes op tien van alle vrije beroepers (ofwel 55,7%) bevindt zich immers in Vlaanderen, een verhouding die zich ook in elke subsector aftekent. Wallonië heeft 31,1% vrije beroepsbeoefenaars, Brussel 12,7%. In Vlaanderen staat vooral het beroep van tandarts en dat in de sector fiscaal/vastgoed sterk.

Daarnaast zorgt het vrije beroep in het Vlaamse Gewest voor heel wat tewerkstelling. In België hebben de vrije beroepsbeoefenaars 226.830 werknemers in dienst, 60% meer dan tien jaar terug. Daarvan is 57% (ofwel 130.064) in Vlaanderen tewerk gesteld, wat neerkomt

op een stijging van 82% gedurende het afgelopen decennium. De bouwkundige sector is van de vrije beroepen in Vlaanderen de grootste werkgever. In Wallonië en Brussel bedraagt de tewerkstelling respectievelijk 21% en 22%. Brussel heeft bijna één vijfde meer tewerkstelling dan in 1996. In Brussel zorgt de juridische sector voor het grootste aantal werknemers. Sterker nog, uit een recente studie blijkt dat het vrije beroep in Brussel wat werkgelegenheid betreft, er een echte specialisatie in de economische structuur vormt.³

De vaststellingen van deze studie zijn zeer opmerkelijk. Enerzijds is de sector van het vrije beroep een echte specialisatie in de Brusselse economische structuur. Bijna één vijfde van alle vrije beroepers is in het Gewest gevestigd. Brussel is daarnaast goed voor 31% van het totale aandeel zelfstandigen en 22% van de vrije beroepers in loondienst. Binnen de sector van het vrije beroep is de zakelijke dienstverlening het sterkst vertegenwoordigd. De medische beroepen vormen weliswaar de tweede grootste sector, maar hun aantal daalt jaar na jaar en ze zijn ondervertegenwoordigd ten opzichte van andere regio's en nationaal. Daarnaast brengt de studie aan het licht dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest weliswaar een groei in het aantal vrije beroepers mocht optekenen in de afgelopen zes jaar, maar dat die stijging in verhouding tot de andere regio's, met dan vooral tot de provincies Waals- en Vlaams-Brabant, veeleer marginaal is. Indien de overheid niet ingrijpt, vormt deze evolutie een bedreiging voor de toekomst van het Gewest. Bovendien kampt het vrije beroep in Brussel met een reëel tekort aan zelfstandigen.

De overheid dient rekening te houden met het sociaal-economische gewicht van het vrije beroep en de opportuniteiten die het biedt op het vlak van tewerkstelling. Doordachte, aangepaste en ondersteunende beleidsmaatregelen moeten de sector kansen geven zich verder te ontplooiën en zijn essentiële rol in de maatschappij verder te versterken.

³ *De Vrije en Intellectuele beroepen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, een studie uit 2008 – bureau Bruno Bianchet en Stratellia – i.o.v. de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Kamer van de Middenstand.

Kansen voor het vrije beroep

Er zijn verschillende beleidsniveau's bevoegd voor het functioneren van de vrije beroepen, het is een samenspel van regionale, federale en Europese bevoegdheden. Naar aanleiding van de regionale verkiezingen in het voorjaar van 2009 worden hierna enkele specifieke aandachtspunten belicht voor de vrije beroepen in Vlaanderen en in Brussel. Als zelfstandige ondernemers in het vrije beroep hebben zij in de eerste plaats baat bij de prioriteiten die algemeen voor alle ondernemers geformuleerd worden door UNIZO de organisatie van zelfstandige ondernemers. De ondernemersorganisatie legt in haar memorandum relevante accenten voor zelfstandigen, KMO's en vrije beroepen op het vlak van milieu en energie, ruimtelijke ordening, onderwijs en opleiding, arbeidsmarkt, fiscaliteit, steun/financiering, innovatie, goed overheidsbestuur en administratieve vereenvoudiging.

1. Arbeidsmarktbeleid gericht op professionalisering vrije beroepspraktijken

De sector van de vrije beroepen blijft een groeisector. Dit creëert, naast ruimte voor verder ondernemen, eveneens arbeidsplaatsen die op vandaag moeilijk ingevuld raken, in de eerste plaats omdat er geen of weinig specifieke opleidingen naar ondersteunende jobs in die sectoren voorhanden zijn. Op dit ogenblik behelpen veel sectoren zich met met adhoc opleiding en permanente vorming voor praktijkassistentie. Aan de basis is er echter een tekort en raken aantrekkelijke arbeidsplaatsen niet of moeilijk ingevuld.

Voor vele assistentieberoepen is de vraag nog steeds groter dan het aanbod, denken we maar aan de tandartsassistente, juridisch bedienden, enz... Sommige assistentieberoepen werden in de VDAB lijst trouwens gekwalificeerd als knelpuntberoep, denken we maar aan de apothekersassistent en directie-assistent van de boekhoudingsadministratie.

FVIB vraagt een oplossing opdat de werkgevers in het vrije beroep hun praktijk professioneel kunnen uitbouwen en geschikt personeel kunnen vinden. FVIB verwacht dat op kruissnelheid jaarlijks enkele duizenden banen in dit kader kunnen gecreëerd worden.

Allereerst dient een korte termijnoplossing voor dit probleem uitgewerkt te worden, in samenwerking met VDAB en Syntra.

Daarnaast is een structurele oplossing noodzakelijk, in overleg met de onderwijssector, om programma's en structuren uit te tekenen die moeten leiden tot duurzame opleidingsprogramma's en de toeleiding van goed geschoolde mensen naar deze banen. Dit impliceert :

- een inventarisatie en coördinatie van de beroepscompetentieprofielen waarop opleidingen gebaseerd zijn. Bij het opstellen van de beroepscompetentieprofielen is het steeds noodzakelijk dat de betrokken sectoren mee aan tafel zitten om een profiel uit te werken dat aansluit bij de realiteit van het beroep;
- een blijvend overleg tussen vertegenwoordigers uit de beroepssectoren van de vrije beroepen en het onderwijs moet resulteren in opleidingsprogramma's en – structuren die afgeleid worden van de beroepscompetentieprofielen. Deze samenwerking moet er voor zorgen dat er een zeer hoog opleidingsniveau kan bereikt worden.

2. Ondersteuning van het management van de vrije beroepspraktijk

Ondernemerschap integreren ook in opleidingen hoger onderwijs

Ook in het curriculum van de verschillende hogere opleidingen die toegang geven tot het vrije beroep is een aanpassing aan de huidige tendens tot professionalisering opportuun. De scherpere winstmarges, de stijgende administratieve last, de work-life balans, de overgang van soloberoepsbeoefenaar naar een of andere vorm van associatie: De vrije beroeper dient aan bedrijfsvoering en management te doen zonder dat hij hiervoor werd opgeleid.

FVIB pleit er nadrukkelijk voor om de voorbereiding tot een autonome praktijkvoering, al dan niet in groepsverband, te integreren de hogere opleiding of voorziene stage voor de verschillende sectoren van het vrije beroep. De praktische modaliteiten worden best vastgelegd na overleg tussen de onderwijs- en beroepswereld.

Permanente vorming en KMO-portefeuille

Vrije beroepen behoren tot de kennisintensieve dienstensector. In veel sectoren bestaat een of andere vorm van verplichting tot permanente navorming. Dit behelst zowel de technische beroepskennis als de managementsvaardigheden. Verschillende soorten opleidingsverstrekkers zijn op dit terrein actief en erkend.

FVIB vraagt dat de voorzieningen en ondersteuning die ondernemers kunnen genieten in het kader van de onlangs omgevormde "KMO-portefeuille", zouden getoetst worden aan de behoeften van de vrije beroepen. De vrije beroepen moeten hier een volwaardig beroep op kunnen doen in het kader van de ondersteuning van het management van hun beroepspraktijk.

3. Samenwerken in associatie : innovatieve bedrijfsvoering in de vrije beroepspraktijk

De noodzaak tot samenwerking tussen autonome, zelfstandige beroepsbeoefenaars, manifesteert zich zeer sterk in alle sectoren van het vrije beroep. Samenwerken in associatie is de toekomstgerichte praktijkvorm voor het vrije beroep. Een associatie biedt een maximum aan kansen om enerzijds de kwaliteit en de efficiëntie van de dienstverlening te garanderen. Anderzijds zullen deze organisatievormen zorgen voor de aantrekkelijkheid van de zelfstandige beroepsuitoefening en de continuïteit en de overdracht van de praktijken.

FVIB is ervan overtuigd dat het toekomstige Vlaamse innovatiebeleid, niet kan voorbijgaan aan deze trend en mee zijn schouders hieronder moet zetten. Het vergt aangepaste beleidsinstrumenten die ook de procesinnovatie en innovatieve bedrijfsvoering in kleinere ondernemingen zoals de vrije beroepspraktijken beogen.

FVIB vraagt een beleidskader dat samenwerking en associatievorming bij vrije beroepen wil aanmoedigen en ondersteunen.

4. Specifieke aandacht voor de zelfstandige zorgverstrekkers met inbegrip van de eerstelijnsgezondheidszorg in het regionaal gezondheidszorgbeleid

Afstemming tussen de Vlaamse gezondheidszorg en het federaal gezondheidsbeleid.

Een efficiënt en effectief gezondheidszorgbeleid vereist in de eerste plaats een betere en duidelijke afstemming tussen de beleidsinitiatieven die genomen worden op Vlaams niveau, en de initiatieven die op het federaal niveau ontwikkeld worden (volksgezondheid en sociale zaken). De zorgverstrekkers op het terrein hebben absoluut nood aan een eenvormig beleid voor hun zorgpraktijk, en worden nog te vaak geconfronteerd met uiteenlopende of overlappende initiatieven op het vlak van de preventieve gezondheidszorg (Vlaams) en de curatieve gezondheidszorg (federaal). Ook op het vlak van de manpowerplanning in de gezondheidszorg dient de aandacht voor afstemming te worden opgedreven, bv tussen de initiatieven die de regio's nemen op het vlak van de opleiding tot medische beroepen (toegangsexamen,...), en het federaal beleid inzake de toegang tot het beroep (contingentering erkenningen). Een ander voorbeeld betreft de vraag tot synergie tussen beleidsniveau's wat betreft de organisatie van een centrale databank met registratie van de erkende zorgverstrekkers (bv het federale initiatief van het eenheidskadaster Volksgezondheid).

Representatieve gesprekspartners

In tweede instantie moet een structureel overleg geoperationaliseerd worden tussen de representatieve vertegenwoordigers van de zorgverstrekkers en het Vlaamse beleidsniveau. Hierbij moet elke beroepssector volwaardig aan bod komen. De voorgenomen plannen om werkgroepen op te richten ter ondersteuning en voorbereiding en/of uitvoering van het gezondheidsbeleid, en het erkennen van partnerorganisaties, organisaties met terreinwerking en individuele zorgaanbieders, moeten uitgevoerd worden. Bij voorkeur wordt dit afgestemd met de functionerende federale erkenningsprocedures voor de representatieve beroepsorganisaties.

Positioneren zelfstandige zorgverstrekkers en hun netwerken binnen de Vlaamse gezondheidszorg

Een derde prioriteit betreft het duidelijker positioneren van de zelfstandige zorgverstrekkers en hun netwerken binnen de Vlaamse gezondheidszorg. Dit ter bevordering en garantie van een correcte, kwalitatieve en betaalbare patiëntenzorg, oa. voor patiënten met bijzondere noden (ouderenzorg, gehandicapten,..).

5. Vrije beroepen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Uit de hierboven geciteerde recente studie blijkt dat de kennisintensieve dienstensector die mede de ruggengraat vormt van de Brusselse economische structuur, de voorbije jaren minder gunstig evolueert in vergelijking met de andere regio's en de nationale statistieken. Niet alleen is de medische sector er ondervertegenwoordigd, maar ook de zakelijke diensten ("kennisberoepen" zoals economische dienstverlening, consultancy, juridische beroepen,...) groeien er niet even sterk als in Vlaanderen of op nationaal niveau. Indien de overheid niet ingrijpt, vormt deze evolutie een bedreiging voor de toekomst van het Gewest

FVIB formuleert daarom volgende aanbevelingen specifiek ten aanzien van het Brussels Hoofdstedelijk Gewestelijk beleid :

- Volledige toegang voor alle sectoren van het vrije beroep tot de bestaande ondersteuningsmaatregelen voor ondernemers. Dit zowel voor investeringssteun als voor ondersteuning inzake consultancy en opleiding. Sinds vorig jaar geldt een kleine versoepeling maar dit is ruim onvoldoende. Bovendien blijkt een manifest gebrek aan informatie terzake onder de beroepsbeoefenaars.
- Een fiscaal beleid dat steunt op een harmonisering van de lokale fiscaliteit via een zogenaamd fiscaal pact tussen gewest en gemeenten (afschaffing van zogenaamde “pestbelastingen”, harmonisering van de inning, modelreglementen, fiscaal compensatiefonds)
- Een mobiliteitsbeleid ten dienste van de Brusselse economie en aangepast aan de behoeften van de vrije beroepspraktijken (kortparkeren, kleine verplaatsingen,)
- Een beleid inzake vestiging en ruimtelijke ordening dat de gemengdheid aanmoedigt (ruimte voor vrije beroepspraktijken, bevordering vastgoedinvesteringen,).
- Het bevorderen van onderlinge netwerking en het promoten van de vrije en intellectuele beroepen komt de economische bedrijvigheid ten goede. Dit kan uitgewerkt worden in een rondetafel tussen de Brusselse regering en de vertegenwoordigers van de sector.